

System práva a charakteristika vybraných právních odvětví

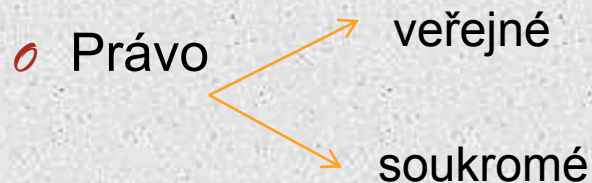
Ing. Mgr. Tomáš Klusák

Obsah přednášky

- o Systém práva
- o Právo hmotné vs. právo procesní
- o Právo soukromé
- o Právo veřejné

System práva

- o Je obsahové uspořádání právních předpisů
- o PP jsou řazeny dle toho, kterou společenskou oblast upravují
- o Nejobecnější členění

Právo hmotné

- o PN určují jaká práva a povinnosti mají Ti, jimž jsou určeny
- o Příklad hmotněprávního kodexu je OZ
- o Příklad: Nájemní smlouva a odpovídající práva a povinnosti nájemce a pronajimatele

Právo procesní

- o PN určují, jak je třeba právo uplatnit a jak je třeba v procesu postupovat
- o Jak postupovat v občanskoprávním řízení či správním řízení
- o Procesní normy jsou normy odvozené, bez práva hmotného nemají smysl
- o Př.: OSŘ či TŘ

Teorie pro rozlišení SP a VP

- o Teorie mocenská
  - o v jakém poměru jsou účastníci právního vztahu (rovnost, nadřízenost vs. podřízenost)
- o Teorie zájmová (Ulpiánova)
  - o Čí zájem je sledován
  - o Veřejný vs. soukromý
- o Teorie organická
  - o Zda pohlíží na subjekt jako na člena veřejnoprávní korporace či nikoliv.

Právo soukromé

Rovné
postavení

subjektů

Soukromé právo

- o Subjekty:
  - o F.O.
  - o P.O. (obchodní společnosti, družstva)

Zásady soukromého práva

- o Zásada autonomie vůle
- o Vše je dovoleno, co není výslovně zakázáno
- o Zásada dispozitivnosti
- o Zásada demokratismu soukromého práva
- o Zásada ekvity: zásada dobrých mravů, zásada zákazu zneužití subjektivních práv

Zásady soukromého práva

- o Zásada jistoty soukromoprávního obratu
(dobrá víra, lex in retro non agit, ochrana nabytých práv..)
- o Zásada prevence
- o Zásada *vigilantibus iura scripta sunt*

Východiska pro zásady SP

- o **svoboda**
- o **rovnost** (s tendencí k solidaritě, a tedy k určité míře nerovnosti), přičemž tyto dva pilíře představují vzájemné protiklady, které jsou korigovány
- o **přiměřenost** jako nástrojem vyvažování míry zásahů do svobody osoby a rozsahu uplatnění principu rovnosti (příležitostí, zbraní či cílů)
- o Uvedené pilíře **hierarchické uspořádání**, Jejich společným cílem je – obecně vzato – **spravedlnost** (někdy ztotožňovaná s ekvitou)

Odvětví soukromého práva

- o Občanské právo hmotné
- o Rodinné právo
- o Obchodní právo
- o Pracovní právo
- o Pozemkové právo
- o Družstevní právo
- o Mezinárodní právo soukromé

Odvětví soukromého práva

- o Občanské právo
  - o Soubor PN upravující majetkové vztahy FO a PO, mezi FO, PO a státem a vztahy vyplývající z práva na ochranu osobnosti
  - o Příklad: Majetková práva a závazkové vztahy
- o Obchodní právo
  - o Postavení podnikatelů, obchodní závazkové vztahy a další vztahy, jež souvisí s podnikáním
  - o Příklad: vznik s.r.o. , převod obchodního podílu

Odvětví soukromého práva

- o Rodinné právo
  - o Otázky manželství, vztahy mezi manžely, mezi rodiči a dětmi a vztahy, jež vznikají při náhradní rodinné výchově
- o Pracovní právo
  - o Pracovněprávní vztahy a vztahy, jež s výkonem práce souvisí
  - o Vztahy z pracovního poměru, dovolená, mzda, ochrana zdraví při práci

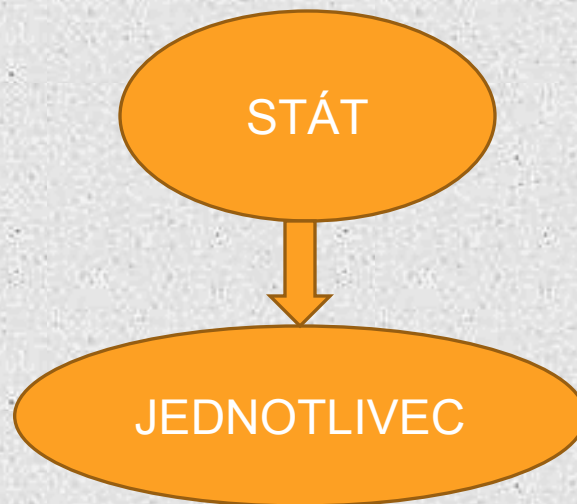
Odvětví soukromého práva

- o Pozemkové právo
  - o Pozemkové právo řeší právní vztahy k nemovitostem a půdě. Je v něm zahrnuta: účelová kategorizace půdy, územní plánování ochrana pozemků, pozemkové vlastnictví a užívání, zvláštní režimy užívání pozemků dle druhů, zápis práv do KN
- o Mezinárodní právo soukromé
  - o Soubor PN upravující soukromoprávní vztahy s mezinárodním prvkem

Veřejné právo

- o PN, jež upravují vztah mezi státem a jeho orgány na jedné straně a mezi občany, jež v tomto státě žijí

Veřejné právo

- o Nerovné postavení subjektů právního vztahu
- o Jeden subjekt vystupuje vůči druhému s příkazy, zákazy, donucení
- o Charakteristické znaky:
  - o Vše, co není dovoleno, je zakázáno
  - o Kogentnost norem

Odvětví veřejného práva

- o Ústavní právo
- o Správní právo
- o Trestní právo
- o Finanční právo
- o Právo životního prostředí
- o Občanské právo procesní
  - o V právní teorii sporná oblast

Odvětví veřejného práva

- o Ústavní právo
  - o Soubor PN, jež upravují nejdůležitější vztahy ve státě, zejména základní práva a svobody občanů, uspořádání státu a rozdělení státní moci a její výkon.
- o Správní právo
  - o Je nejrozsáhlejší odvětví. Upravuje postavení a chování subjektů ve vztazích při realizaci výkonné moci ve státě, a to hlavně ve sféře veřejné správy.

Odvětví veřejného práva

- o Trestní právo(hmotné a procesní)
  - o TPH upravuje trestněprávní odpovědnost subjektů. V obecné části stanoví, co je trestný čin a vymezuje, jaké tresty mohou být za TČ uloženy.
  - o TPP upravuje postup orgánů činných v trestním řízení tak, aby trestné činy byly zjištěny a pachatelé byli náležitě potrestáni

Odvětví veřejného práva

- o Finanční právo
  - o Soubor PN, jež upravuje finanční hospodaření státu a jeho jednotlivých veřejnoprávních subjektů
  - o Fiskální část FP
    - o Berní právo, rozpočtové právo, celní právo
  - o Nefiskální část FP
    - o Devízové právo, měnové právo, veřejné bankovní právo

Odvětví veřejného právo

- o Občanské právo procesní
  - o Soubor PN, jež upravují závazný postup soudů při řešení sporů a poskytování ochrany ohroženým a porušeným subjektivním právům a jiným zákony chráněným zájmům účastníků řízení, stanoví jaké jsou jejich vztahy k sobě navzájem i k jiným osobám zúčastněným na řízení, a dále jaké jsou povinnosti těchto subjektů.
  - o Hlavní pramenem je OSŘ

Otázky???

Děkuji za pozornost

Literatura

- TOMANCOVÁ, SCHELLE K., SCHELLEOVÁ, I., HYNŠT, A.: *Základy práva (nejen) pro školy*. Jaroslava Tomancová a kolektiv. 1. vyd. Boskovice: ALBERT, 2007. 360 s. Právo. ISBN 80-73-26-110-3
- GERLOCH, A.: *Teorie práva*. 5 vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2009. 312 s. ISBN 978-80-7380-233-2
- HURDÍK, Jan - FIALA, Josef - HRUŠÁKOVÁ, Milana. *Úvod do soukromého práva*. 2., rozš. a upr. vyd. Brno : Masarykova univerzita, 2002. 158 s. (Edice učebnic PrF MU v Brně ; č. 294). ISBN 80-210-2976-5.